

Mall 14.1 Visuellt praktiknarrativ

Att visualisera en praktik och de villkor som möjliggör och begränsar den

Vad hjälper mallen dig att göra?	Hjälper dig att skapa en visuell helhetsbild av en praktik. I de tre överlappande dimensionerna organiseras praktikens säganden, göranden och relateranden. Utanför cirkarna synliggörs villkor som verkar möjliggöra eller begränsa hur praktiken tar form.
När använder du den?	När du har en rik berättelse eller annat praktiknära underlag och vill organisera det som ett praktiknarrativ. Mallen kan användas för olika praktiker, till exempel elevers ämnespraktiker, lärares undervisningspraktiker, specialpedagogiska praktiker, ledningspraktiker eller andra praktiker i skolverksamheten.
Så börjar du	Skriv namnet på den praktik som undersöks i rutan i mitten. För in det som framträder i underlaget i cirkarna: det som sägs i Säganden, det som görs i Göranden och det som sker i relationer och deltagande i Relateranden. Skriv därefter utanför cirkarna de villkor som verkar möjliggöra eller begränsa praktiken.
Tänk på	Praktiknarrativet riktar blicken mot praktiken, inte mot enskilda personer. Säganden, göranden och relateranden hålls isär för att kunna undersökas, men hänger samman när praktiken faktiskt tar form. Villkoren utanför cirkarna blir ett underlag för den fortsatta analysen av praktikarkitekturer och av hur olika praktiker samproduceras.

Mallen kan användas på två sätt

- För att undersöka en praktik: använd ett praktiknära underlag för att synliggöra praktikens säganden, göranden och relateranden och de villkor som möjliggör eller begränsar den.
- För att undersöka samproduktion mellan praktiker: ställ flera visuella praktiknarrativ bredvid varandra och undersök hur villkor som formar en praktik hänger samman med, stödjer eller begränsar andra praktiker.

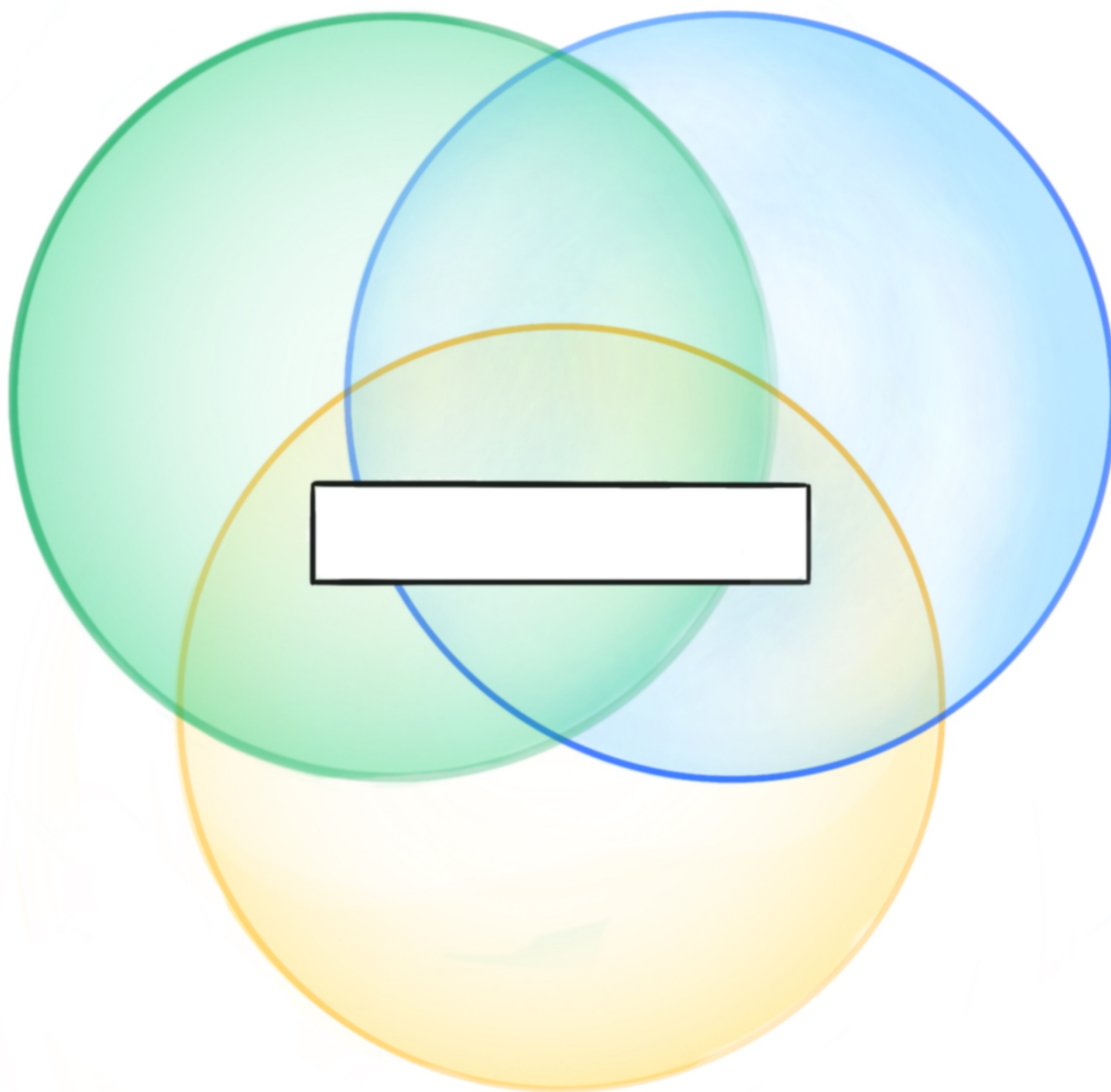
I individuellt eller kollegialt arbete

Visualiseringen kan användas som ett gemensamt samtalsunderlag. När flera praktiker synliggörs sida vid sida blir det möjligt att undersöka relationer mellan exempelvis undervisningspraktiker, elevers ämnespraktiker, specialpedagogiska praktiker och ledningspraktiker. Fokus kan då flyttas från enskilda personers egenskaper eller handlingar till hur praktiker och deras villkor hänger samman i skolverksamheten.

Frågor att ta med vidare

- Vad kännetecknar praktikens säganden, göranden och relateranden?
- Vilka villkor verkar möjliggöra praktiken? Vilka verkar begränsa den?
- Hur hänger dessa villkor samman?
- Om flera praktiknarrativ jämförs: hur stödjer, begränsar eller formar praktikerna varandra?
- Vad blir möjligt att förstå om samproduktionen mellan praktikerna?

VISUELLT PRAKTIKNARRATIV – ARBETSYTA

Praktik: _____ Datum: _____ Dokumenterad av: _____

Extra material A till kapitel 14

Från rik berättelse till skriftligt praktknarrativ

Vad hjälper materialet dig att göra?	Hjälper dig att omorganisera en rik berättelse till ett skriftligt praktknarrativ. Du lämnar berättelsens tidsordning och skriver fram återkommande säganden, göranden och relateranden som delar av samma praktik.
När använder du det?	När du har en rik berättelse eller annat praktknära underlag och vill formulera praktiken i sammanhängande text. Materialet kan användas för olika praktiker, exempelvis undervisningspraktiker, elevers ämnespraktiker, specialpedagogiska praktiker eller ledningspraktiker.
Så börjar du	Läs den rika berättelsen flera gånger. Markera sådant som återkommer i praktikens säganden, göranden och relateranden. En situation kan rymma flera dimensioner. Skriv sedan om materialet dimension för dimension utan att lägga till sådant som inte finns i underlaget.
Tänk på	Praktknarrativet är inte en ny berättelse och inte en kodningsövning. Dimensionerna hålls isär för att göra mönster synliga och förs sedan samman igen genom praktikens projekt. Håll tillbaka förklaringar om varför praktiken blev som den blev – analysen av arrangemang kommer därefter.

Arbetsgång

1. Namnge praktiken

Vilken praktik försöker du förstå? Avgränsa praktik och sammanhang så att läsaren vet vad praktknarrativet handlar om.

Anteckningar / utkast:

2. Markera den rika berättelsen

Markera återkommande säganden, göranden och relateranden. Stanna också vid situationer där arbetet ändrar riktning, något skaver eller ett mönster blir särskilt tydligt.

Anteckningar / utkast:

3. Skriv fram praktikens säganden

Skriv ett sammanhängande stycke. Vilka ord, begrepp, frågor, instruktioner, förklaringar och sätt att tala eller förstå återkommer? Vad framträder som språkligt betydelsefullt i praktiken?

Anteckningar / utkast:

4. Skriv fram praktikens göranden

Skriv ett sammanhängande stycke. Vilka handlingar, aktiviteter, material, verktyg, rörelser, tidsmönster och arbetssätt återkommer? Hur går arbetet faktiskt till?

Extra material B till kapitel 14

Att undersöka praktikarkitekturer genom ämne, didaktik och specialpedagogik

Vad hjälper materialet dig att göra?	Hjälper dig att undersöka vilka kulturella & diskursiva, materiella & ekonomiska och sociala & politiska arrangemang som verkar möjliggöra, begränsa och forma en praktik – samtidigt som ämnet, didaktiken och specialpedagogiken hålls samman som tre perspektiv på samma praktik.
När använder du det?	När praktiktillägget har gjort ett mönster, en spänning eller en fråga synlig som du vill förstå närmare. Materialet kan användas individuellt eller kollegialt.
Så börjar du	Välj något konkret i praktiktillägget som du vill förstå. Formulera en undersökande fråga. Prova sedan samma fenomen genom de tre perspektiven och de tre arrangemangstyperna. Fyll inte i rutor för att de finns – skriv bara där underlaget ger stöd för en prövande formulering.
Tänk på	Ämne, didaktik och specialpedagogik är inte tre separata praktiker eller tre lådor. De är perspektiv som hjälper dig att ställa olika frågor till samma praktik. KD-, ME- och SP-arrangemang ska inte heller kopplas mekaniskt till varsin praktikdimension. Det viktiga är hur arrangemangen samspelar.

1. Börja i praktiktillägget

Praktik som undersöks	
Det i praktiktillägget jag vill förstå	
Min undersökande fråga	

2. Perspektivväxla utan att dela upp praktiken

Perspektiv	Kulturella & diskursiva arrangemang (KD)	Materiella & ekonomiska arrangemang (ME)	Sociala & politiska arrangemang (SP)
ÄMNET	Vilka ämnesbegrepp, språkformer, kunskapstraditioner eller föreställningar om vad det innebär att kunna i ämnet verkar vara i spel? Vad i underlaget stödjer detta?	Vilka ämnesspecifika material, representationer, verktyg, procedurer, tider eller rum verkar forma vad som kan göras och visas? Vad i underlaget stödjer detta?	Vilka normer för legitimt kunnande och deltagande verkar finnas? Vem får utrymme att visa, utveckla eller bidra med ämneskunnande? Vad i underlaget stödjer detta?
DIDAKTIKEN	Vilka idéer om undervisning, lärande, progression, tydlighet eller återkoppling verkar forma praktiken? Hur talas mål, instruktioner och uppgifter fram? Vad i underlaget stödjer detta?	Hur organiseras tid, rum, material, uppgifter, resurser, arbetsformer och övergångar? Vilka didaktiska möjligheter eller begränsningar skapas? Vad i underlaget stödjer detta?	Hur organiseras deltagande, ansvar, initiativ, respons och handlingsutrymme? Vilka roller och förväntningar på lärare och elever verkar vara i spel? Vad i underlaget stödjer detta?
SPECIALPEDAGOGIKEN	Vilka sätt att förstå och tala om svårigheter, stöd, olikhet, självständighet, delaktighet och tillgänglighet verkar vara i spel? Vad i underlaget stödjer detta?	Hur organiseras tid, rum, resurser, stöd, hjälpmedel och tillgång till olika vägar in i arbetet? När och för vem blir stöd praktiskt tillgängligt? Vad i underlaget stödjer detta?	Hur formas ansvar och handlingsutrymme när någon behöver mer tid, stöd eller en annan väg in i arbetet? Vilka sätt att delta får erkännande? Vad i underlaget stödjer detta?

3. Håll samman arrangemangen

- Vilka arrangemang verkar förstärka eller bära varandra?
- Var drar villkoren åt olika håll eller skapar spänningar?
- Vilka samband blir synliga först när ämne, didaktik och specialpedagogik hålls samman?
- Vad blir möjligt att säga, göra och relatera genom dessa villkor? Vad blir svårt?
- Hur verkar arrangemangen tillsammans möjliggöra eller begränsa praktikens projekt?
- Vilka alternativa tolkningar är möjliga? Vad saknar du underlag för?

Sammanhållen, prövande analys:

4. Formulera analysen försiktigt

Använd formuleringar som håller analysen öppen, till exempel: ”Detta arrangemang verkar ha möjliggjort ...”, ”Ett möjligt samband är ...”, ”När dessa villkor sätts i relation framträder ...”, eller ”En annan tolkning skulle kunna vara ...”.

Syftet är inte att fylla hela matrisen eller hitta en enda säker orsak. Syftet är att undersöka hur flera villkor tillsammans kan bidra till att praktiken tar den form den gör.